

PRAWO KARNE WYKONAWCZE

redakcja naukowa Anna Gerecka-Żołyńska

Anna Gerecka-Żołyńska, Piotr Karlik, Martyna Kusak
Paweł Wiliński, Magdalena Zamroczyńska

SERIA AKADEMICKA

PRAWO KARNE WYKONAWCZE

redakcja naukowa Anna Gerecka-Żołyńska

Anna Gerecka-Żołyńska, Piotr Karlik, Martyna Kusak
Paweł Wiliński, Magdalena Zamroczyńska

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu

Stan prawny na 1 września 2021 r.

Recenzent
Prof. dr hab. Ewa Gruza

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Kinga Zając

Opracowanie redakcyjne
Violet Design Wioletta Kowalska

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne części książki napisali:
Anna Gerecka-Żołyńska – wprowadzenie, rozdz. 1-4, 6, 10
Piotr Karlik – rozdz. 9, 11, 12
Martyna Kusak – rozdz. 13
Paweł Wiliński – rozdz. 5,
Magdalena Zamroczyńska – rozdz. 7, 8

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8246-390-3

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wprowadzenie	11
Rozdział 1	
Prawo karne wykonawcze. Wiadomości wstępne	13
1.1. Pojęcie prawa karnego wykonawczego	14
1.2. Prawo karne wykonawcze a prawo karne materialne	19
1.3. Prawo karne wykonawcze a prawo karne procesowe	20
1.4. Źródła prawa karnego wykonawczego w Polsce	22
Rozdział 2	
Uniwersalne i europejskie standardy ochrony praw człowieka w obrębie prawa karnego wykonawczego	31
2.1. Uwagi ogólne	32
2.2. Uniwersalne standardy ochrony praw człowieka w obrębie prawa karnego wykonawczego	34
2.3. Europejskie standardy ochrony praw człowieka w obrębie prawa karnego wykonawczego	37
2.4. Międzynarodowe mechanizmy kontroli ochrony praw człowieka wobec osób pozbawionych wolności	38
2.5. Funkcjonowanie zasady humanizmu oraz humanitaryzmu wobec osób pozbawionych wolności prawomocnym orzeczeniem sądu	42
2.6. Zasada humanitaryzmu a kwestia detencji postpenalnej w świetle postanowień ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzającymi zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób	56
Rozdział 3	
Charakterystyka postępowania wykonawczego	61
3.1. Pojęcie postępowania karnego wykonawczego	61
3.2. Zasady prawa karnego wykonawczego i zasady procesu karnego w postępowaniu karnym wykonawczym	66
3.3. Klasyfikacja i stabilność decyzji procesowych w postępowaniu karnym wykonawczym	73
3.4. Procesowe aspekty wykonywania kary i innych środków penalnych w stadium wykonawczym	77

Rozdział 4

Uczestnicy postępowania karnego wykonawczego i ich procesowa pozycja	81
4.1. Skazany jako strona postępowania karnego wykonawczego	81
4.1.1. Pojęcie skazanego	81
4.1.2. Procesowe prawa i obowiązki skazanego	82
4.1.3. Udział obrońcy w postępowaniu karnym wykonawczym	84
4.2. Organy postępowania wykonawczego i ich kompetencje	86
4.2.1. Organy sądowe	86
4.2.2. Organy funkcyjnie związane z sądem	87
4.3. Prokurator w postępowaniu wykonawczym	90
4.4. Rzecznik Praw Obywatelskich	93
4.5. Organy nadzoru penitencjarnego	94

Rozdział 5

Wykonywanie kary grzywny	97
5.1. Kara grzywny – informacje ogólne	97
5.2. Dobrowolne wykonanie kary grzywny	99
5.3. Zastępcze formy wykonania grzywny	100
5.3.1. Rodzaje zastępczego wykonania grzywny	100
5.3.2. Orzekanie w przedmiocie wykonania grzywny	100
5.3.3. Egzekucja grzywny	101
5.3.4. Forma zastępcza – praca społecznie użyteczna	102
5.3.5. Zastępcza kara pozbawienia wolności	103
5.3.6. Wstrzymanie wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności	105
5.4. Częściowe wykonanie kary grzywny	106
5.5. Rozłożenie grzywny na raty	107
5.6. Umorzenie kary grzywny	107

Rozdział 6

Wykonywanie kary ograniczenia wolności	109
6.1. Kara ograniczenia wolności – informacje ogólne	109
6.2. Cele wykonywania kary ograniczenia wolności	111
6.3. Miejsce i formy wykonywania kary ograniczenia wolności	112
6.3.1. Miejsce wykonywania kary ograniczenia wolności	112
6.3.2. Obowiązek świadczenia nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne	113
6.3.3. Potrącenie części wynagrodzenia uzyskiwanego przez skazanego	117
6.4. Zmiany w toku wykonywania kary ograniczenia wolności	119
6.5. Odroczenie i przerwa wykonania kary ograniczenia wolności	121
6.6. Kara zastępcza pozbawienia wolności	124
6.7. Uznanie kary ograniczenia wolności za wykonaną	125

Rozdział 7

Wykonywanie kary pozbawienia wolności	127
7.1. Wykonywanie kary pozbawienia wolności – informacje ogólne	127
7.2. Zakłady karne – typy, rodzaje, organizacja	130
7.3. Zmiana przez skazanego zakładu karnego i systemu terapeutycznego	138
7.4. Wykonywanie kary i jej indywidualizacja	140

7.4.1. Skazani szczególnej kategorii	142
7.5. Prawa i obowiązki skazanego	148
7.5.1. Prawa skazanego	148
7.5.2. Obowiązki skazanego	154
7.6. Zatrudnianie skazanych	156
7.7. Edukacja skazanych w trakcie wykonywania kary	160
7.8. System nagród i kar dyscyplinarnych	162
7.9. Odroczenie i przerwa wykonania kary pozbawienia wolności	167
7.10. Warunkowe przedterminowe zwolnienie	170
7.11. Zwalnianie skazanych z zakładów karnych i warunki udzielania im pomocy	176

Rozdział 8

Wykonywanie kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym

w systemie dozoru elektronicznego	181
8.1. Wykonywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego – informacje ogólne	181
8.2. Techniczne aspekty wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego	183
8.3. Czynności podmiotów wykonujących dozór elektroniczny	186
8.3.1. Szczegółowe warunki wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego	186
8.3.2. Udział sądu i sądowego kuratora zawodowego w wykonywaniu kary w systemie dozoru elektronicznego	188
8.3.3. Czynności podmiotu prowadzącego centralę monitorowania i podmiotu dozorującego	190
8.4. Rozpoczęcie dozoru elektronicznego	193
8.5. Warunki i tryb orzekania o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego	194
8.6. Warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbycia kary pozbawienia wolności a system dozoru elektronicznego	199
8.7. Obowiązki i prawa skazanego związane z dozorem elektronicznym	200
8.8. Przerwa w odbywaniu kary pozbawienia wolności wykonywanej w systemie dozoru elektronicznego	203

Rozdział 9

Wykonywanie tymczasowego aresztowania	209
9.1. Tymczasowe aresztowanie – informacje ogólne	209
9.2. Przyjęcie do aresztu śledczego	211
9.3. Prawa i obowiązki tymczasowo aresztowanego	214

Rozdział 10

Wykonywanie środków karnych	217
--	------------

Rozdział 11

Wykonywanie środków kompensacyjnych i przepadku	225
11.1. Uwagi ogólne	225
11.2. Poszczególne środki kompensacyjne podlegające wykonaniu	226
11.3. Wykonanie przepadku	229

Rozdział 12

Wykonywanie środków zabezpieczających	233
12.1. Orzeczenie środka zabezpieczającego	233
12.2. Wykonanie środka zabezpieczającego	235

Rozdział 13**Wykonywanie kar i środków karnych w ramach współpracy**

międzynarodowej	239
13.1. Istota i warunki współpracy	239
13.2. Wykonywanie kar i środków karnych w ramach współpracy państw członkowskich w UE	242
13.2.1. Model współpracy	242
13.2.2. Wykonywanie kar pozbawienia wolności	244
13.2.3. Wykonywanie kar pieniężnych	249
13.2.4. Wykonywanie przypadku	251
13.2.5. Orzeczenie związane z poddaniem sprawcy próbie	252
13.3. Wykonywanie kar i środków karnych w ramach współpracy z państwami spoza UE	255

Autorzy	257
----------------------	-----

WPROWADZENIE

W polskim porządku prawnym na tle szeroko rozumianego pojęcia prawa karnego różni się trzy powiązane ze sobą kategorie: prawo karne materialne, prawo karne procesowe i prawo karne wykonawcze, przy czym każda z nich posiada odrębne zaplecze legislacyjne w postaci ustawy kodeksowej. Sytuacja ta znajduje odzwierciedlenie także w ramach dydaktyki akademickiej, która od lat utrwała koncepcję opracowywania niezależnych podręczników dla każdej z wymienionych gałęzi prawa.

Zmiany, jakie w ostatniej dekadzie dokonane zostały w ustawach z 6.06.1997 r.: Kodeks karny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1444 ze zm.), Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 534 ze zm.) oraz Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2021 r. poz. 53 ze zm.), istotnie wpłynęły na sposób funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, a równocześnie uzasadniły konieczność opracowania aktualnych podręczników akademickich, m.in. w celu uporządkowania podstawowych założeń poszczególnych gałęzi prawa karnego oraz ukazania kierunków ich ewolucji. Na tym tle wyjątkową pozycję zajmuje prawo karne wykonawcze, które regulowane jest nie tylko przez przepisy ułożone w Kodeksie karnym wykonawczym, ale również w Kodeksie karnym, natomiast w kwestiach proceduralnych odwołuje się do przepisów zawartych w Kodeksie postępowania karnego, co poniekąd może utrudniać kompleksowe poznanie instytucji prawa karnego wykonawczego. Trudności te niweluje niniejszy podręcznik, który obejmuje zakres wiedzy z obszaru prawa karnego wykonawczego ukształtowanej na podstawie przepisów zawarte w trzech kodeksach karnych, z wyróżnieniem regulacji wynikłych z przyjętych przez Polskę zobowiązań w ramach członkostwa w Unii Europejskiej i współpracy międzynarodowej.

Podręcznik opracowany został przez pracowników naukowych Zakładu Postępowania Karnego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zgodnym zamiarem autorów było przekazanie Czytelnikowi wiedzy w sposób spójny, skoncentrowany na najważniejszych ze względu na teoretyczne i praktyczne znaczenie dla prawa karnego wykonawczego kwestiach. W odpowiednim zakresie naświetlono współczesne problemy związane ze stosowaniem kar i innych środków karnych, zachęcając tym samym do samodzielnej oceny aktualnego stanu prawnego w tym przedmiocie. Na przyjęcie ostatecznej formy

podręcznika miały również wpływ cenne uwagi pani Profesor Ewy Gruzy z Uniwersytetu Warszawskiego, której dziękujemy za trud recenzji.

Podręcznik kierowany jest przede wszystkim do studentów prawa, administracji, pedagogiki i resocjalizacji, niemniej zdaniem autorów będzie on przydatny również dla aplikantów poszczególnych zawodów prawniczych, a także dla praktyków – sędziów, prokuratorów, adwokatów i radców prawnych oraz kuratorów sądowych.

Anna Gerecka-Żołyńska

Poznań, wrzesień 2021 r.

Rozdział 1

PRAWO KARNE WYKONAWCZE. WIADOMOŚCI WSTĘPNE

Literatura: J. Barcik, T. Srogosz, *Prawo międzynarodowe publiczne*, Warszawa 2007; L. Bogunia, T. Kalisz, *Pojęcie i nauka prawa karnego wykonawczego. Uwagi na tle procesu wyodrębnienia dyscyplin naukowych prawoznawstwa [w:] Problemy wymiaru sprawiedliwości karnej. Księga Jubileuszowa Profesora Jana Skupińskiego*, red. A. Błachnio-Parzych, J. Jakubowska-Hara, J. Kosonoga, H. Kuczyńska, Warszawa 2013; T. Bulenda, Z. Hołda, A. Rzepliński, *Prawa człowieka i tymczasowe aresztowanie w polskim prawie i praktyce jego stosowania [w:] Zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie a prawa człowieka*, red. Z. Hołda, A. Rzepliński, Lublin 1992; M. Cieślak, *Polskie prawo karne. Zarys systemowego ujęcia. Dzieła wybrane*, t. 3, red. S. Waltoś, Kraków 2011; W. Daszkiewicz, *Proces karny. Część ogólna*, Poznań 1995; E. Dawidziuk, *Traktowanie osób pozbawionych wolności we współczesnej Polsce na tle standardów międzynarodowych*, Warszawa 2013; M. Freeman, *Prawa człowieka*, Warszawa 2007; L. Gardocki, *Prawo karne*, Warszawa 2003; J. Hołda, Z. Hołda, B. Żórawska, *Prawo karne wykonawcze*, Warszawa 2012; S. Leleńtal, *Prawo karne wykonawcze*, Warszawa 1990; S. Paweła, *Prawo karne wykonawcze. Zarys wykładu*, Warszawa 2007; S. Paweła, *Wykonywanie orzeczeń w sprawach karnych – komentarz*, Warszawa 1965; M. Płatek, *Wybrane zasady i instytucje kodeksu karnego wykonawczego z 1997 r. w świetle europejskich reguł więziennych z 11 stycznia 2006 r. [w:] X lat obowiązywania kodeksu karnego wykonawczego*, red. S. Leleńtal, G.B. Szczygieł, Białystok 2009; *Polski proces karny*, red. P. Wiliński, Warszawa 2020; K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2012; K. Postulski, *Stosowanie przepisów kodeksu karnego w postępowaniu wykonawczym (wątpliwości, niespójności, propozycje) [w:] Państwo prawa i prawo karne. Księga Jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla*, t. 2, red. P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel, Warszawa 2012; P. Stępiak, *Resocjalizacyjne funkcje najdłuższych kar pozbawienia wolności. Pomiędzy sporami doktrynalnymi a wykonawczym oportunistycznym [w:] Pozbawienie wolności – funkcje i koszty. Księga Jubileuszowa Profesora Teodora Szymanowskiego*, red. A. Rzepliński, I. Rzeplińska, M. Niełacna, P. Wiktorska, Warszawa 2013; T. Szymanowski, *Zmiany prawa karnego wykonawczego (o potrzebie i zbędności nowelizacji przepisów)*, PiP 2012/2; T. Szymanowski, J. Migdał, *Prawo karne wykonawcze i polityka penitencjarna*, Warszawa 2014; J. Śliwowski, *Prawo i polityka penitencjarna*, Toruń 1978; J. Śliwowski, *Sędzia penitencjarny i sąd penitencjarny w nowym ustawodawstwie karnym*, „Nowe Prawo” 1969/7–8; A. Tobis, *Prawo penitencjarne i polityka penitencjarna*, Poznań 1978; L. Tyszkiewicz, *Modele prawa*

karnego i polskie prawo karne w latach 1932–2012 z uwzględnieniem aktualnie potrzebnej reformy [w:] *Państwo prawa i prawo karne. Księga Jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla*, t. 2, red. P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel, Warszawa 2012; S. Walczak, *Prawo penitencjarne. Zarys systemu*, Warszawa 1972; A. Wyrozumska, *Umowy międzynarodowe. Teoria i praktyka*, Warszawa 2006; *Zmiany w prawie karnym wykonawczym w latach 2009–2014*, red. A. Kwieciński, Warszawa 2014.

1.1. Pojęcie prawa karnego wykonawczego

Wyjaśniając pojęcie prawa karnego wykonawczego, trzeba zauważyć, że jego pełne zaplecze w postaci ustawy z 19.04.1969 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 13, poz. 98 ze zm.) zaczęło funkcjonować dopiero w 1970 r. W polskim systemie wymiaru sprawiedliwości kwestia wykonywania kar i innych środków penalnych posiada na tyle istotne znaczenie, że unormowana została w sposób kompleksowy w odrębnym kodeksie. Rozwiązanie to odpowiada zainicjowanej jeszcze w latach 30. ubiegłego wieku przez E.S. Rappaporta koncepcji rozdziału szeroko pojmowanego prawa karnego na prawo karne materialne, prawo karne procesowe i prawo karne wykonawcze¹.

Wśród powodów przemawiających za wydzieleniem prawa karnego wykonawczego jako odrębnej dyscypliny prawniczej w pierwszej kolejności należy wskazać na:

- odejście od kary odwetowej w kierunku kary celowej,
- ideę humanizacji kary w trakcie jej wykonania,
- jurydyzację procesu wykonawczego – czyli wynikającą z założeń nowoczesnego wymiaru kary możliwość modulowania orzeczonych kar i środków penalnych w trakcie ich wykonania, w sposób odpowiedni do resocjalizacji skazanego².

modele prawa karnego w płaszczyźnie polityki penalizacyjnej

W ocenie L. Tyszkiewicza w obrębie prawa karnego z punktu widzenia polityki penalizacyjnej można wyodrębnić pięć następujących modeli:

- 1) model sprawiedliwościowy – ukształtowany w oparciu o pojęcie kary proporcjonalnej do wagi popełnionego przestępstwa, przy czym o wadze przestępstwa współdecydują społeczna szkodliwość czynu i stopień zawinienia sprawcy;

¹ Zob. J. Śliwowski, *Sędzia penitencjarny i sąd penitencjarny w nowym ustawodawstwie karnym*, „Nowe Prawo” 1969/7–8, s. 1071; K. Postulski, *Stosowanie przepisów kodeksu karnego w postępowaniu wykonawczym (wątpliwości, niespójności, propozycje)* [w:] *Państwo prawa i prawo karne. Księga Jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla*, red. P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel, t. 2, Warszawa 2012, s. 909.

² Zob. W. Daszkiewicz, *Proces karny. Część ogólna*, Poznań 1995, s. 13.

- 2) model szczególnie-prewencyjny – w którym pierwszoplanowe znaczenie przypisuje się właściwościom sprawcy czynu zabronionego i z tego względu, stosownie do stwierdzonych właściwości, obok albo zamiast kary dobiera się odpowiednie dla sprawcy środki obrony społecznej, lecznicze, izolacyjne lub inne w celu zapobieżenia popełnieniu przez niego ponownego czynu zabronionego;
- 3) model resocjalizacyjny – eksponujący różne środki penalne i resocjalizacyjne sposoby ich wykonywania, tzn. w kierunku zorientowanym na dobro sprawcy i jego potrzeby w zakresie wychowania, opieki i leczenia;
- 4) model abolicyjno-naprawczy – uwzględniający dwa nurty, z których w jednym mieści się krytyka kary pojmowanej zarówno retributywnie, jak i utylitarnie oraz krytyka resocjalizacji. Natomiast w drugim wskazuje się na potrzebę naprawy stanu rzeczy, jaki doprowadził do popełnienia przestępstwa i wynikłej z popełnienia przestępstwa sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem szkody poniesionej przez ofiarę;
- 5) model ogólnoprewencyjny – charakterystyczny zwłaszcza dla państw totalitarnych, w którym kluczowe znaczenie ma możliwość orzekania niesprawiedliwych i surowych kar, przede wszystkim za przestępstwa wymierzone przeciwko podstawom ustroju państwowego oraz przeciwko organom władzy, przy czym ściganie sprawców, a następnie wykonywanie orzeczonych kar i innych środków penalnych nierzadko następuje z naruszeniem dyrektywy legalnego działania organów państwowych³.

W systemach karnoprawnych poszczególnych państw wskazane modele nie występują w wersji izolowanej, ale przenikają się wzajemnie, a o finalnym kształcie legislacji krajowej przesądza model, który jest najobszerniej eksploatowany. **Polski model *de lege lata* w głównej mierze odpowiada modelowi sprawiedliwościowemu, ale widoczne są w nim mocne akcenty nurtu naprawczego, jaki wyodrębniany jest w modelu abolicyjno-naprawczym.** Wzmocnienie pozycji pokrzywdzonego w prawie karnym to nie tylko konkretne regulacje dotyczące uwzględnienia prawnych interesów pokrzywdzonego, ale także kwestia założeń teoretycznych. W tym kontekście warto zwrócić uwagę na aktualne tendencje definiowania przedmiotu procesu karnego, w którym poza dotychczas podnoszoną potrzebą rozstrzygnięcia kwestii odpowiedzialności sprawcy czynu zabronionego, równie jednoznacznie akcentuje się konieczność uwzględnienia praw pokrzywdzonego. W rezultacie zmienia się też opis modelu współczesnego procesu karnego, który nie powinien być ograniczany tylko do wskazania podziału funkcji procesowych, ale powinien obejmować cele postępowania oraz przyjęte metody dochodzenia do rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu karnego.

współczesny
model polskiego
procesu
karnego

³ L. Tyszkiewicz, *Modele prawa karnego i polskie prawo karne w latach 1932–2012 z uwzględnieniem aktualnie potrzebnej reformy* [w:] *Państwo prawa i prawo karne. Księga Jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla*, t. 2, red. P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel, Warszawa 2012, s. 81.

Trafne są zatem postulaty, aby w opisie modelu współczesnego procesu karnego uwzględnić takie elementy, jak: cel procesu, którym jest rozstrzygnięcie konfliktu wywołanego przestępstwem przy realizacji zasady prawdy, konstrukcję funkcji procesowych (wskazują na model mieszany z przewagą elementów inkwizycyjnych) oraz rzetelną metodę postępowania⁴.

resocjalizacja

W kontekście realizacji polityki penalizacyjnej w przyjętym w Polsce modelu prawa karnego widoczne są elementy modelu resocjalizacyjnego. Ze względu na cele i sposoby oddziaływania na skazanego można stwierdzić, że polska wersja resocjalizacji skazanego posiada względnie uniwersalny charakter, co czyni ją aktywną wobec każdego skazanego, niezależnie od rodzaju wymierzonej kary lub środka karnego. Najbardziej intensywne poddanie skazanego działaniom resocjalizacyjnym bez wątplenia możliwe jest jednak przy wykonywaniu kary pozbawienia wolności, co wynika z jej istoty.

Zwraca natomiast uwagę, że przepisy Kodeksu karnego wykonawczego unikają pojęcia resocjalizacji, a brak definicji legalnej zachęca do podejmowania prób jego określenia. Od lat zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie termin „resocjalizacja” wykorzystuje się dla określenia poprawczej funkcji kary. Najczęściej definiowany jest on wówczas jako „pozytywne oddziaływanie na skazanego, pozbawione odwetu, sprzyjające jego interesom prawnym”⁵.

pojęcie prawa karnego wykonawczego

Przechodząc natomiast do pojęcia prawa karnego wykonawczego, w pierwszej kolejności należy stwierdzić, że rozumie się przez nie **ogół norm prawnych regulujących wykonywanie kar i innych środków penalnych, tj. środków karnych, środków kompensacyjnych, przepadku, środków probacyjnych, środków zabezpieczających oraz środków przymusu, przewidzianych w prawie karnym (zarówno materialnym, jak i procesowym), prawie karnym skarbowym oraz prawie wykroczeń, orzeczonych w prawomocnych lub podlegających wykonaniu decyzjach sądowych.**

Wskazane normy posiadają materialny i procesowy charakter. O ile jednak normy o charakterze materialnym dotyczą wykonywania kar, środków karnych itd., o tyle normy o charakterze wykonawczo-procesowym regulują kwestie związane z przebiegiem postępowania wykonawczego.

⁴ P. Wiliński [w:] *Polski proces karny*, red. P. Wiliński, Warszawa 2020, s. 56.

⁵ M. Płatek, *Wybrane zasady i instytucje kodeksu karnego wykonawczego z 1997 r. w świetle europejskich reguł więziennych z 11 stycznia 2006 r.* [w:] *X lat obowiązywania kodeksu karnego wykonawczego*, red. S. Lelental, G.B. Szczygieł, Białystok 2009, s. 7; P. Stepniak, *Resocjalizacyjne funkcje najdłuższych kar pozbawienia wolności. Pomędzy sporami doktrynalnymi a wykonawczym oportunistem* [w:] *Pozbawienie wolności – funkcje i koszty. Księga Jubileuszowa Profesora Teodora Szymanowskiego*, red. A. Rzepliński, Warszawa 2013, t. II, s. 781; J. Hołda, Z. Hołda, B. Żórawska, *Prawo karne wykonawcze*, Warszawa 2012, s. 21.

Konstrukcja pojęcia prawa karnego wykonawczego pozostaje w ścisłym związku z art. 1 § 1 k.k.w., który określa przedmiotowy zakres stosowania przepisów Kodeksu karnego wykonawczego, przyjmując, że znajduje on zastosowanie przy wykonywaniu orzeczeń w postępowaniu karnym, w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe, w postępowaniu w sprawach o wykroczenia oraz wykonywaniu kar porządkowych i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności.

Określając bazę norm o charakterze materialnym związanych z pojęciem prawa karnego wykonawczego, trzeba zatem uwzględnić nie tylko normy prawa karnego, ale również prawo wykroczeń i prawo karne skarbowe. Każde z orzeczeń wydanych w oparciu o wskazane przepisy wykonywane jest na zasadach określonych w Kodeksie karnym wykonawczym. Równocześnie należy pamiętać, że przy wykonywaniu orzeczeń dotyczących przestępstw i wykroczeń skarbowych określonych w ustawie z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2021 r. poz. 408 ze zm.), uwzględnienia wymaga art. 178 § 1 k.k.s., z którego wynika, że do wykonania orzeczeń w sprawach o przestępstwa i wykroczenia skarbowe stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu karnego wykonawczego, jeśli przepisy Kodeksu karnego skarbowego nie stanowią inaczej.

Natomiast ustawa z 24.08.2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. z 2021 r. poz. 457 ze zm.) nie odnosi się do kwestii dotyczących wykonywania wydawanych w ramach tego postępowania orzeczeń, a więc przy ich wykonywaniu w pełni znajdują zastosowanie rozwiązania zawarte w Kodeksie karnym wykonawczym.

Uwzględniając **funkcje prawa karnego wykonawczego**, wśród których kluczowe znaczenie mają **funkcja ochronna**, **funkcja afirmacyjno-motywacyjna** oraz **funkcja gwarancyjna**, należy przyjąć, że właśnie ostatnia z wymienionych ma szczególne znaczenie dla prawa karnego wykonawczego. Wyrażany przez funkcję gwarancyjną postulat ustawowego określenia czynów zabronionych oraz grożących za nie sankcji determinuje bowiem nie tylko kwestię wymiaru kary, ale też jej wykonania. Wynikające z funkcji gwarancyjnej prawa karnego zasady *nullum crimen sine lege*, *nulla poena sine lege*, *lex retro non agit* posiadają przeciwieństwo status zasad naczelnych, w związku z czym system prawa karnego jest im w całości podporządkowany.

Z procesowego punktu widzenia podstawową funkcją prawa karnego wykonawczego jest zabezpieczenie prawidłowego wykonania kary i środków penalnych, przy czym jej realizację wyznaczają dwa kierunki działań. Z jednej strony koncentrują się one wokół skazanego i łączą się bezpośrednio z kwestią indywidualizacji wykonania wymierzonej kary lub zastosowanego środka.

prawo karne wykonawcze a prawo karne skarbowe i prawo wykroczeń

funkcje prawa karnego wykonawczego

Podręcznik w sposób usystematyzowany przedstawia najważniejsze zagadnienia prawa karnego wykonawczego, w tym m.in. kwestie dotyczące postępowania wykonawczego oraz wpływ zobowiązań międzynarodowych na kształt krajowych rozwiązań w zakresie prawa karnego wykonawczego ze szczególnym podkreśleniem zasady humanitaryzmu.

W opracowaniu zaprezentowano m.in.:

- uczestników postępowania wykonawczego wraz z omówieniem ich pozycji w tym postępowaniu,
- wyczerpujące informacje dotyczące wykonania poszczególnych kar, środków karnych, środków zabezpieczających oraz tymczasowego aresztowania,
- praktyczne aspekty wykonywania orzeczonej przez sąd kar i środków, z objaśnieniem sytuacji wątpliwych oraz uwzględnieniem orzecznictwa Sądu Najwyższego, sądów powszechnych oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Autorami opracowania są pracownicy Zakładu Postępowania Karnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, mający bogate doświadczenie praktyczne jako sędziowie i adwokaci.

Książka jest przeznaczona dla studentów prawa i administracji. Będzie również cennym źródłem wiedzy dla adwokatów, radców prawnych, sędziów oraz prokuratorów.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl



9788382463903 W01P01

ISBN 978-83-8246-390-3



9 788382 463903

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLWUER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 39 ZŁ (W TYM 5% VAT)